

Chapter: 9

Q.1 दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा

3

- 1 1942 च्या राष्ट्रव्यापी आंदोलनाला असे म्हटले जाते.
अ. आझाद दाता ब. ऑगस्ट क्रांती क. लालसेना ड. तूफान सेना.

Ans 1942 च्या राष्ट्रव्यापी आंदोलनाला **ऑगस्ट क्रांती** असे म्हटले जाते.

- 2 वैयक्तिक सत्याग्रहाचे हे पहिले सत्याग्रही होते.
अ. गांधीजी ब. जवाहरलाल नेहरू क. आचार्य विनोबा भावे ड. तुकडोजी महाराज

Ans वैयक्तिक सत्याग्रहाचे **आचार्य विनोबा भावे** हे पहिले सत्याग्रही होते.

- 3 नोव्हेंबर 1943 मध्ये जपानने बेटे जिंकून ती आझाद हिंद सरकारच्या स्वाधीन केली.
अ. इंडोनेशिया ब. मालदीव क. मलेशिया ड. अंदमान आणि निकोबार

Ans नोव्हेंबर 1943 मध्ये जपानने **अंदमान आणि निकोबार** बेटे जिंकून ती आझाद हिंद सरकारच्या स्वाधीन केली.

Q.2 पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

6

- 1 नोव्हेंबर 1939 मध्ये राष्ट्रीय सभेच्या प्रांतिक मंत्रिमंडळांनी राजीनामे दिले.

Ans i. 1939 मध्ये युरोपात दुसरे महायुद्ध सुरू झाले
ii. युरोपात लोकशाहीचे रक्षण करण्यासाठी आपण लढत आहोत असा दावा इंग्लंडने केला.
iii. हा दावा खरा असेल तर इंग्लंडने भारताला ताबडतोब स्वातंत्र्य द्यावे अशी मागणी राष्ट्रीय सभेचे केली
iv. ही मागणी पूर्ण करण्यास इंग्लंडने नकार दिल्याने नोव्हेंबर 1939 मध्ये राष्ट्रीय सभेच्या प्रांतिक मंडळांनी राजीनामे दिले.

- 2 प्रतिकार जनतेचे प्रेरणास्थान ठरले.

Ans i. कर गोळा करणे, कायदा व सुव्यवस्था टिकवणे, गुन्हेगारांना शासन करणे यासारखी कामे प्रतिसरकार मार्फत केली जात.
ii. या सरकारने नेमलेल्या लोकन्यायालयाद्वारे केलेल्या न्यायनिवाडा लोक स्वीकारत असत.
iii. सावकारशाहीला विरोध, दारूबंदी, साक्षरता प्रसार, जातिभेद निर्मूलन अशी अनेक विधायक कामे या सरकारने केली. त्यामुळे
iv. प्रतिसरकार जनतेचे प्रेरणास्थान ठरले.

- 3 आझाद हिंद सेनेला शस्त्र खाली ठेवावी लागली.

Ans i. 18 ऑगस्ट 1945 रोजी विमान अपघातात सुभाषचंद्र बोस यांचे निधन झाले.
ii. जपानने सुद्धा शरणागती पत्करली.
iii. या पार्श्वभूमीवर आझाद हिंदसेनेला शस्त्रे खाली ठेवावी लागली.
iv. अशा रीतीने आझाद सेनेच्या लढयाचे रोमहर्षक पर्व संपले.

Q.3 पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

9

- 1 इंग्लंडचे प्रधानमंत्री विंस्टन चर्चिल यांनी स्टॅफर्ड क्रिप्स यांना भारतात का पाठवले.

Ans i. दुसऱ्या महायुद्धात इंग्लंडने जपानच्या विरोधात अमेरिकेचा पक्ष घेतला.
ii. जपानी फौज भारताच्या पूर्व सीमेनजीक येऊन धडकल्या.
iii. जपानने भारतावर आक्रमण केल्यास त्याला प्रतिकार करण्यासाठी भारतीयांचे सहकार्य मिळवणे इंग्लंडला आवश्यक वाटू लागले.
iv. म्हणून इंग्लंडचे प्रधानमंत्री विंस्टन चर्चिल यांनी स्टॅफर्ड क्रिप्स यांना भारतात पाठवले.

- 2 शिरीषकुमाराचे कार्य तुम्हांस कसे प्रेरणादायी आहे ?

Ans i. स्वातंत्र्य चळवळीमध्ये शाळकरी विद्यार्थ्यांनीही योगदान दिले.
ii. नंदूरबार येथे शाळेतील विद्यार्थ्यांनी शिरीषकुमार यांच्या नेतृत्वाखाली तिरंगी झेंडा घेऊन मिरवणूक काढली.
iii. वंदे मातरम् च्या घोषणा दिल्या. पोलिसांनी चिडून छोट्या मुलांवरही गोळीबार केला.
iv. या गोळीबारात शिरीषकुमार, लालदास धनसुखलाल, शशिधर, घनश्याम हे शाळेकरी विद्यार्थी हुतात्मे झाले.

- 3 राष्ट्रीय सभेच्या प्रमुख नेत्यांना अटक झाल्याचे वृत्त देशभर पसरल्यावर कोणती प्रतिक्रिया उमटली.

Ans i. राष्ट्रीय सभेच्या प्रमुख नेत्यांना अटक झाल्याचे वृत्त देशभर पसरले.
ii. संतप्त जनतेने जागोजागी मिरवणुका काढल्या

- iii. पोलिसांनी जनतेवर लाठीहल्ले आणि गोळीबार केला, तरी लोक घाबरले नाहीत.
काही ठिकाणी ब्रिटिश सरकारच्या दडपशाहीचे प्रतीक असणारे तुरुंग, पोलीस ठाणी रेल्वे स्थानके, इत्यादी ठिकाणी आंदोलकांनी
- iv. हल्ले केले.
- v. सरकारी कचेऱ्या ताब्यात घेण्याचे प्रयत्न केले.
- vi. महाराष्ट्रात चिमुर्, आष्टी, यावली, महाड गारगोटी इत्यादी अनेक गावांतून आबालवृद्धांनी नेटाने आणि असीम धैर्याने दिलेले लढे अविस्मरणीय ठरले.

